

Zákon o hromadných žalobách – nové možnosti, nová rizika v otázkách a odpovědích

Již od března 2019 probíhá připomínkové řízení k návrhu zákona o hromadných žalobách. Zavedení hromadného procesu má podle Ministerstva spravedlnosti výrazně ulehčit soudům, zrychlit soudní řízení a zároveň ušetřit náklady u sporů zahrnujících větší skupinu účastníků. Kritici se naopak obávají zneužití hromadných žalob k jiným než zamýšleným účelům. Účinnost zákona důvodová zpráva původně „optimisticky“ směřovala k 1. 1. 2021, aktuální návrh počítá s roční legisvakancí lhůtou od přijetí. Do té doby má podnikatelská veřejnost možnost připravit se na rizika, která mohou být s hromadnými žalobami spojena. V průběhu připomínkového řízení uplatnila své připomínky celá řada subjektů, velkou část z nich pak zástupci podnikatelských organizací; velmi kritická byla i akademická sféra.

V rámci hromadných žalob lze projednat každý soukromoprávní nárok skupiny účastníků, o kterém lze uzavřít smír. Takovými nároky budou typicky nároky založené vadou výrobku, nároky z nekalosoutěžního jednání, odškodnění za diskriminační jednání, ale i neoprávněně vyměřené poplatky či odmítnutá pojistná plnění. Návrh současně vylučuje ustanovení jiných právních předpisů o tom, že určité spory projednává a rozhoduje o nich v první řadě jiný orgán než soud (tedy např. ČTÚ či ERÚ). Zjednodušeně řečeno, povinnost podat návrh nejprve ke správnímu orgánu neplatí tam, kde je ve věci podána hromadná žaloba.

V řízení naopak nelze uplatnit nárok na náhradu újmy způsobené při výkonu veřejné moci.

Co je skupina ve smyslu návrhu zákona a kdo je jejím členem?

Skupina je souhrn osob, jejichž práva jsou předmětem hromadného řízení. Minimální počet členů skupiny není dán, musí jich však být dostatek, aby hromadné řízení bylo důvodné a vhodné. Nárok jednotlivých členů skupiny nemusí být zcela shodný, musí se však vyznačovat stejným či obdobným charakterem.

Jaké druhy řízení se předjímají a kdo je může zahájit

Návrh zákona předpokládá dva druhy hromadného řízení

- **odhlašovací** (*opt-out*, členem skupiny je každý, kdo se z ní neodhlásí), nebo
- **přihlašovací** (*opt-in*, členem skupiny jsou pouze ti, kteří se do řízení přihlásili).

O typu řízení rozhoduje soud na návrh žalobce.

V odhlašovacím řízení může žalobu podat pouze správce skupiny. U přihlašovacího hromadného řízení je řešení více univerzální a žalovat může nejen správce skupiny (se souhlasem alespoň jednoho člena), ale i člen skupiny jakožto osoba, která je aktivně věcně legitimována, a dále zájmový subjekt (nezisková organizace), který částečně hájí veřejný zájem, a proto nepotřebuje k podání žaloby souhlas člena skupiny.

Kdo je správce skupiny?

Správce skupiny je právnická či fyzická osoba zapsaná v seznamu správců disponující příslušnou akreditací od Ministerstva spravedlnosti. Správce skupiny v zásadě vede hromadné řízení na straně žalobce a toto řízení rovněž financuje. V každém zahájeném odhlašovacím řízení, jehož předmětem má být určité plnění, správce podléhá tzv. testu solventnosti, tedy musí prokázat, že je schopen nahradit mimo jiné případné náklady řízení. Tuto podmínku lze splnit rovněž doložením bankovní záruky či odpovídajícího pojištění. Výše jistoty však činí maximálně 5 000 000 Kč. Činnost správce podléhá kontrole soudu, který jej může rovněž odvolat. V případě úspěchu náleží správní odměna ve výši 20–30 % z přisouzeného plnění.

Jak probíhá hromadné řízení?

Hromadné řízení má v zásadě dvě fáze, a to řízení o přípustnosti žaloby a řízení ve věci samé. V řízení o přípustnosti zkoumá soud naplnění podmínek hromadného řízení včetně toho, zda není žaloba pouze šikanózním uplatněním práva, to znamená, zda má žaloba šanci na úspěch. V této fázi řeší soud rovněž, jestli je navržený typ hromadného řízení vhodný a např. také to, jaká procentuální výše odměny bude náležet žalobci v případě úspěchu ve věci. Následně soud buď hromadnou žalobu připustí a rozhodne, že řízení může pokračovat dále, nebo řízení zastaví. Proti tomuto usnesení se může jedna i druhá strana odvolat. Tato fáze by neměla trvat déle než 6 měsíců.

Meritorní řízení o žalobě se pak týká samotných práv skupiny přihlášených (v případě řízení *opt-in*) nebo neodhlášených (v případě řízení *opt-out*) osob. Většina úkonů členů skupiny má být realizována prostřednictvím formulářů, jejichž náležitosti ministerstvo stanoví vyhláškou. Řízení probíhá podle plánu, který soud zveřejní v rejstříku hromadných žalob bez zbytečného odkladu po uplynutí lhůty

Litigation Focus

červen 2019

pro přihlášení se do řízení či odhlášení z něj. Plán řízení identifikuje okamžiky, kdy členové skupiny mohou využít své právo být slyšen. Soud může rovněž rozdělit skupinu na podskupiny osob, jejichž nároky jsou si vzájemně podobnější.

Má žalovaný povinnost zpřístupnit sebeuvědomující důkazy?

Pokud soud návrhu na zpřístupnění sebeuvědomujících důkazů vyhověl, pak žalovaný takovou povinnost má. Návrh na zpřístupnění důkazů může podat strana hromadného řízení anebo ten, kdo by byl stranou v hromadném řízení, je-li návrh podáván před jeho zahájením. Účastníci řízení o návrhu jsou navrhovatel na straně budoucího žalobce, budoucí žalovaný a případně osoba, které má být povinnost uložena. Obsahují-li dokumenty obchodní tajemství či jiný tajný obsah, může soud (na návrh i bez něj) určit nestrannou osobu, která se s dokumenty seznámí a vyhotoví podrobný výpis. Tato osoba i navrhovatel mají povinnost mlčenlivosti. K zajištění újmy, která může vzniknout zpřístupněním listin či porušením povinnosti mlčenlivosti, složí navrhovatel jistotu ve výši 50 000 Kč. Jistota může být i bez návrhu zvýšena. Za porušení povinnosti zpřístupnit dokumenty hrozí povinnému pokuta až do výše 10 000 000 Kč či 1 % čistého obrátu dosaženého za poslední ukončené účetní období, a to i v případě, že by dokumenty zničil. Za porušení povinnosti mlčenlivost může soud uložit pokutu až do výše 1 000 000 Kč.

Jak soud rozhoduje v hromadném řízení?

Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že většina hromadných řízení končí smírem. Smír schvaluje soud, a to včetně všech případných vedlejších dohod. Smír i vedlejší dohody se uveřejňují. Soud posuzuje mj. i výhodnost smíru pro členy skupiny. Členové skupiny mohou proti smíru podat námítky a vyloučit tak vůči sobě účinky smíru.

Nedojde-li ke smíru a bude-li žalobě vyhověno, rozhodne soud rozsudkem. Ve výroku rozsudku v odhlašovací řízení soud zpravidla rozhodne jen o základu nároku. Konkrétní výše nároku pak bude určena v usnesení

o návrhu na vypořádání. Proti rozhodnutí mají strany právo podat odvolání. Jestliže soud návrhu žalobce ve věci samé zcela nevyhoví, je žalobce povinen členům skupiny umožnit, aby se k podání odvolání proti rozsudku vyjádřili ve lhůtě 30 dnů ode dne jeho uveřejnění v rejstříku hromadných žalob. Lhůta pro podání odvolání pro žalobce běží od uplynutí této doby. Žalobce by zpravidla měl vyjádření členů skupiny zvážit a v případě, že jsou jejich názory opodstatněné, se přiklonit k podání odvolání, kterým bude napadat byť i část rozhodnutí soudu (např. jen směrem k určité části skupiny apod.).

Pokud žalobce nehodlá podat odvolání, kupříkladu proto, že považuje částečné vyhovění žalobě za nejlepší možný výsledek, anebo má za to, že procesní a důkazní situace žalující strany není dostatečná a ani odvolací řízení by nevedlo k úspěchu, ale jen ke zvyšování nákladů řízení, není k podání odvolání povinen. Vystavuje se však riziku odpovědnosti za případnou újmu, která by jeho nepodáním členům skupiny vznikla.

Po právní moci rozsudku bude v odhlašovací řízení následovat vypořádací fáze, kde bude řešena výše jednotlivých nároků konkrétních členů. Jednotliví členové mohou v této fázi napadat pravost nebo výši uplatněných práv jiných osob. Návrh na vypořádání předkládá žalobce. Soud návrh buď schválí, nebo vrátí k přepracování.

Jak se rozhodnutí v hromadném řízení vykonává?

Návrh zákona počítá s hromadným exekučním řízením, do kterého se každý člen skupiny, kterému bylo přiznáno právo, může přihlásit. Oprávněný, který se do hromadné exekuce nepřihlásí, může vést exekuční řízení samostatně.

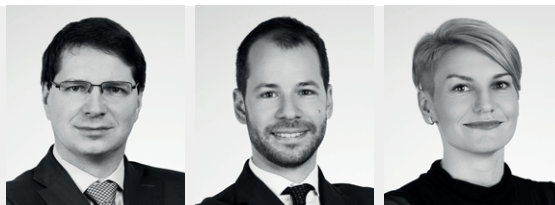
Výše uvedený katalog otázek není bezesporu vyčerpávací. Řada dalších problémů je zákonem řešena (zveřejňování informací, mechanismy přihlašování a odhlašování, stavení promlčení, litispendence) či alespoň částečně řešena (vztah k insolvenčnímu řízení, řízení o námitkách, příslušnost soudu). Celá řada otázek však bude muset být teprve dořešena v rámci legislativního procesu či v krajním případě až po přijetí zákona.

Autoři:

Dušan Sedláček | Partner

Petr Sprinz | Partner

Denisa Rajdová | Advokátka

HAVEL & PARTNERS

ÚSPĚCH SPOJUJE

Náš tým

200 právníků | 400 spolupracovníků

Naši klienti

1 250 klientů | 70 největších světových společností z Fortune 500
50 společností z Czech Top 100 | 7 společností z Czech Top 10

Mezinárodní dosah

Právní poradenství
ve více než **80** zemích světa
ve **12** světových jazycích
až **70%** případů zahrnuje mezinárodní prvek

www.havelpartners.cz

PRAHA

Florentinum, recepce A
Na Florenci 2116/15
110 00 Praha 1
Česká republika
Tel.: +420 255 000 111

BRNO

Titanium Business Complex
Nové sady 996/25
602 00 Brno
Česká republika
Tel.: +420 545 423 420

OSTRAVA

Poděbradova 2738/16
702 00 Ostrava
Česká republika
Tel.: +420 596 110 300

BRATISLAVA

Centrum Zuckermandel
Žižkova 7803/9
811 02 Bratislava
Slovenská republika
Tel.: +421 232 113 900